

שבת לח

משה שווערד

1. רש"י מסכת שבת דף לח עמוד א

שכח קדרה – [1] אליבא מאן דאסר. [כל' האיבעיא לשיטת רבנן]

2. תוספות מסכת שבת דף לח עמוד א

שכח קדרה על גבי כירה ובישלה בשבת מהו – [2] אף על גב דקיי"ל כחנניא הכא בעי בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי דמודה ביה חנניא אי נמי בעי אפי' בקידרא חייתא והא דשרינן בפ"ק (דף יח: ושם) קידרא חייתא היינו דוקא בתנור שחומו רב דבלא חיתוי יתבשל עד למחר אבל כירה דשליט בה אורא אסור דאיכא למיחש שמא יחתה.

3. פני יהושע מסכת שבת דף לח עמוד א

אמנם לענ"ד נראה ליישב שיטת רש"י שלפנינו דלא ניחא ליה לפרש כפי' התוס' דאירי כשלא בישל כמאכל בן דרוסאי או בקדירה חייתא דא"כ לא שייך הך איבעיא הכא בשמעתין שלא נזכרו כלל הנך גוונא אלא לעיל בסוף פרק קמא גבי בשיל ולא בשיל אסור הוי ליה לאתויי דלפירוש רש"י ותוספות שם אירי בכהאי גוונא מה שאין כן בסוגיא דשמעתין דלעיל מיניה כל השקלא וטריא וכל הנך מימרי דאמוראי לא אירי אלא בבשיל כמאכל בן דרוסאי או בבשיל כל צרכו וכיון דהכא בלשון האיבעיא קאמר ובישלה על כרחך לא אירי אלא כמאכל בן דרוסאי ומש"ה מפרש רש"י דהיינו אליבא דמאן דאוסר דאפשר דר' חייא בר אבא אף על גב דתלמידא דר' יוחנן הוי אפ"ה מצי סבר כר' שמואל בר יהודה אמר ר' יוחנן. ...

4. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף לח עמוד א

זה שקנסו בשוכח שלא לאוכלו בשבת גדולי הדורות פירשו דוקא לשוכח עצמו אבל לאחרים מותר ואינו דומה למבשל בשבת שהמבשל בשבת יש בו משום מעשה שבת מה שאין כן בזה ומ"מ יראה לי לשוכח עצמו ולמי שנעשה בעבורו:

5. ביאור הגר"א אורח חיים סימן רנג סעיף א

ואם שכח כו' אסור. שם ל"ח א' ומשמע אפי' אחרים דלא כהגמ"ר שכתב דלאחרים שרי כיון דהוא משום קנסא אבל ליתא ממש"ש ול"ש ששווג ומזיד שוין ומזיד אסור אף לאחרים כמ"ש רש"י ותוס' דמזיד דר"מ שווג דר"י:

6. ביאור הלכה סימן שיח

המבשל בשבת או שעשה וכו' - ואם הוא מלאכה דרבנן עיין בפמ"ג שכתב דחד דינא אית להו ובשווג צריך להמתין עד מו"ש ע"ש דראיתו משבת ל"ח ע"א דאמר שם מבשל הוא דקעביד מעשה אבל האי דלא קעביד מעשה וכו' ולא אמר משום דהוא דרבנן ולפלא דשם רצה הגמרא לומר דאפילו במזיד מותר בו ביום מטעם זה כדאיתא שם בהדיא ומזיד אין שום אחד מהפוסקים שיקל בו ביום אפילו באיסורא דרבנן ולכן הוצרך הגמרא לטעם זה וחפשי ומצאתי בביאור הגר"א שכתב ומסיק להלכה דאפילו לדעת השו"ע שפסק כר' יהודה היינו בדאורייתא אבל במלאכה דרבנן הוא סובר דלא קנסו שווג אטו מזיד והביא לזה סוגיות מפורשות וכן פסק הרמב"ם דהמטביל כלים בשבת בשווג ישתמש בהן במזיד אל ישתמש בהן עד מו"ש [אך זה צריך לעיין דכתב שם הגר"א דבמלאכה דרבנן ר"י סבר כר"מ ומשמע שם דבין לענין שווג ובין לענין מזיד וכן משמע מהרמב"ם שפסק במטביל דבמזיד לא ישתמש בהן עד מו"ש ומשמע דמותר אפילו לו ואמאי הא לדברי הרמב"ם דפסק כר"י דבמלאכה דאורייתא במזיד אסור לעולם גם בדרבנן צריך להיות במזיד כן דהא ר"י סובר דלא קנסו שווג אטו מזיד בדרבנן אבל במזיד גופא לא מצינו בגמרא שיחלוק ר"י בין דרבנן לדאורייתא וצ"ע] שוב מצאתי שגם בח"א כתב דנ"ל דבשווג באיסור דרבנן מותר אפילו לו בו ביום וכבר קדמו הגר"א בביאורו:

7. תוספות מסכת שבת דף לח עמוד א

אבל האי דלא קעביד מעשה במזיד נמי יאכל - תימה דהא אמר בפ"ק (שם) לא תמלא אשה קדרה עססיות כו' ואם נתנה למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו [1] וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר מברייתא דמייתא.

8. רש"ש מסכת שבת דף לח עמוד א

גמ' שכח קדרה ע"ג כירה כו' מהו. ר"ל דמתחלה העמידה ע"ג כירה ע"מ ליטלה קודם שתחשך. ואח"כ שכחה. ומזיד דידיה הוא שנזכר קודם שתחשך ולא נטלה. והלכך קרי ליה שפיר דל"ע מעשה. דבשעה שהעמידה שעשה מעשה בהיתר היתה ואח"כ שהזיד ולא נטלה עביד איסורא שלא ע"י מעשה. [2] ובזה מיושבת תמיהת התוס' בד"ה אבל:

9. פני יהושע מסכת שבת דף לח עמוד א [3]

שם אבל האי דלא קעביד מעשה כו'. נראה דאין כוונתם בזה לומר דלא קעביד מעשה איסור דאורייתא במבשל ממש דסוף סוף הא עביד מיהו איסור דרבנן ואמאי יאכל במזיד הא כל דתיקנו רבנן כעין דאורייתא תיקנו אלא דעיקר כוונתם דמשהה אפילו במזיד לא עביד מעשה כלל אלא בשב ואל תעשה שלא סילק הקדרה מן הכירה סמוך לחשיכה. ולפי"ז אין מקום לקושיית התוס' מהאי דעססיות ותורמסין דפרק קמא דהתם ודאי עביד מעשה בידים שנתן הקדירה ע"ג הכירה סמוך לחשיכה, כן נראה לי נכון ודו"ק:

10. ספר גליוני מנחת חן [4]

פנ"י ושפ"א תי', דלשון הגמרא "דלא קעביד מעשה" משמע דליכא מעשה איסור כלל, והיינו דבשעה שהניח הי' דעתו ליטלו מבעור"י ואח"כ שכחה, וענין מזיד מיירי דקודם חשיכה נזכר ולא נטלה - ועכ"פ בין כך ובין כך לא עביד מעשה איסור, משא"כ לעיל דהניחתו האשה ע"ד שישאר בתנור בשבת, שפיר עביד מעשה איסור. } ובחידושי בתרא דרש"י י"ח: ד"ה עססיות, כיוון ליישב קו' התוס', דו"ל: מיני קטניות וצריכים בישול יותר. והיינו דשם גזרו אף דיעבד, משום דעלול מאד שתבא לחתות כיון דצריכים בישול הרבה, משא"כ הכא דאין חשש גדול כ"כ לא אסרו כדיעבר.

✓ שם אבל האי דלא קא עביד מעשה, נמוזד נמי יאכל. עי' תוד"ה אבל - שהק' מפ"ק לא תמלא אשה, והניחו בקושיא - אבל

11. ריטב"א [קוק] [1]

אבעיא להו עבר ושהא מהו³¹. וא"ת מאי קמבעי ליה, אם כשלא הגיע למאכל בן דרוסאי הא קי"ל דאפי' בשוגג אסור לאחר גזרה, ואם כשנתבשל כל צרכו הא פלוגת דר"מ ור' יהודה היא והלכתא כר' יהודה³² דאסור במזיד מיהת קודם גזירה, וליכא למימר דמבעיא ליה בשוגג דידיה לאחר גזירה אם גזרו בשוכח שלו למאן דאסור מצטמק ויפה לו כמו שגזרו בשוכח תבשיל שלא בשל כל צרכו³³, דהא לישראל דעבר ושהא לא משמע אלא כשעשה במזיד³⁴. תירצו התוספות³⁵ דקא מבעיא ליה במצטמק ויפה לו במזיד וכשלא הועילו מעשיו כי סלקו משם קודם שנצטמק אם קנסו על השהיה במזיד מיהת, וקא מייתי ליה מעובדא דביצים מצומקות שנשתהו על גבי כירה דמשמע שלא היתה שם אלא שהיה בלבד ולא שום צימוק. ולא איפשיטא בעיין, וכיון דכן כל שלא הועילו מעשיו מותר, ונר' [ד]ה"ה במשהה דבר שלא נתבשל כל צרכו שאם לא הועילו מעשיו (ו)מותר דכל הני דלעיל ובשלה בשבת קאמר, וכן דעת מורי הרב

רנג ס"א. 35 לפנינו לי, ועי' הג' הרא"מ הורוין שכוון לפי רבנו וני' דסובר כן בדעת רש"י, עיי"ש.

12. תוספות רא"ש על שבת דף לח/א

עבר ושייה מאי. [2] נראה דלא מיירי בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי דהא כבר פשיטנא לעיל לאיסור כרב נחמן בר יצחק, אלא ודאי בבשיל מבעיא ליה ואלבא דמאן דאמר מצטמק ויפה לו אסור, ואע"ג דלא קיימא לן הכי מבעיא ליה. מיהו אכתי קשה אי במזיד מבעיא ליה כדמשמע לישנא דעבר ושייה שעשה עבירה כמו עברה ולשה בפרק קמא דפסחים ועבר ואפה בפרק שני דביצה, מאי קא מבעיא ליה הא בהא פליגי ר' מאיר ור' יהודה במצטמק ויפה לו אי אסיר במזיד אי שרי, וצ"ל דבשוגג קא בעי אע"ג דלישנא דעבר לא אתי שפיר ומבעיא ליה הא דסבר ר' יהודה מצטמק ויפה לו אסור דוקא אמזיד דאיירי ביה ר' מאיר קאי או דילמא אפי' בשוגג. וא"ת היכי מייתי ראייה ממעשה דרבי יוסי דילמא במזיד הוה, י"ל דנשתהו משמע בשוגג מדלא קאמר ושיהו. וצ"ל דהך בעיא קודם גזירה הוה דאי לאחר גזירה אפי' בשוגג אסור, וי"מ דמבעיא ליה אפי' לאחר גזירה והכי קא מבעיא ליה אי גזרו דוקא לאותו ששייה אבל לבני הבית לא או דילמא אפילו לבני הבית אסרוהו, ופשיט ליה מהאי עובדא דקאמר ואסר להם משמע שאסר על כל בני הבית, אי נמי מבעיא ליה היכא שנתבשל ונצטמק יפה ואין צריך עוד בישול כלל ומייתי ראייה מביצים מצומקות שנשתהו על גבי הכירה דמשמע בשעה שנשתהו היו מצומקות כל צורכן:

13. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף לח עמוד א

הא דאיבעיא לן עבר ושהה מאי. קשיא להו לרבנותא ז"ל מאי קא מבעיא להו אי בדלא בשיל כמאכל בן דרוסאי הא פשיטנא לעיל לאיסורא כרב נחמן בר יצחק ואפילו בשוכה וכל שכן בעובר ומשהה, ואי בנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו פלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה היא, ואי הלכתא כמאן קמבעיא ליה ליבעי הכי בהדיא גבי ההיא ברייתא, ועוד דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה.

והראב"ד ז"ל פירש דבמצטמק ויפה לו ודאי קא מבעיא ליה ובמשהה בשוגג קאמר, וקא מבעיא ליה ר' יהודה דברייתא אמזיד דרבי מאיר פליג או דלמא אפילו אשוגג כדמחמיר במבשל ממש, וכי אמרינן נמי קנסו אף על השוכה דוקא שוכה אבל שוגג לא, ומיהו עבר ושהה לא משמע דוקא שוגג ולא מזיד דאדרבה לכאורה משמע במזיד וכדאמרינן בעלמא (ביצה י"ז א') עבר ואפה מאי, עברה ולשה מאי (פסחים מ"ב א'), ואי הכא בשוגג דוקא הוה ליה למימר שגג ושהה מאי, ועוד מאי קא מייתי מדרבי יוסי דמצא ביצים מצומקות ואסר להם דלמא התם במשהה במזיד, וי"ל בוו דנשתהו בשוגג משמע ועוד דסתמא דמילתא לא שהו במזיד אלא שוגגין היו כלומר כסבורים שהיה מותר לעשות כן ואף על פי כן אסרום להם, ופריך לא אסר להם לאותה שבת אלא לשבת אחרת כלומר שיהוהו שלא לעשות כן לשבת אחרת.

והרב אלפסי גריס עבר ושכח וכן נראה שהרמב"ם ז"ל פירשה בשכח ושהה, ולדבריהם כי אמרינן קנסו אף השוכה דוקא בשלא נתבשל כל צרכו אבל מצטמק ויפה לו דלמא בשוכה לא אסרו, והקשה עליהם הראב"ד מהא דמצא ביצים מצומקות ואסר להם, וההיא אי שכווחין היו מאי שנא שכחת אותה שבת לשכחת שבת אחרת, אלא דשוגגין הוו והודיע אותן שהוא אסור ולא יעשו כן עוד.

ומורי הרב ז"ל פירש דהך בעיא אמלתיה דרב נחמן בר יצחק קיימא דאמר תרוייהו לאיסורא אי נמי אגזירתא, וקא מבעיא להו דילמא עד כאן לא קנסו לא בשוגג ולא במזיד אלא בבשיל ולא בשיל ומשום דנתבשל לגמרי בשבת, אבל בנתבשל כל צרכו אף על גב דמצטמק ויפה לו לא קנסו, והא דתניא רבי יהודה אומר חמין שהוחמו כל צרכן מותרין תבשיל שנתבשל כל צרכו אסור מפני שמצטמק ויפה לו לא שמיע ליה למאן דבעי לה כי היכי דלא שמיעא להו לרבה ולרב יוסף דאמרי להיתירא, ואף רש"י ז"ל פירש עבר ושהה במזיד, ונכון הוא, אלא דקשיא לי אם כן אמאי לא פשטו מדר' יהודה וסלקא בבעיא ולא איפשיטא ומי נימא דכולהו לא שמיע להו ברייתא וזה דבר של תימה, ועדיין הדבר צריך תלמוד.

14. HALACHOS OF SHABBOS-EIDER

שכח ושהה, עבר ושהה

23. We have learned (see 6, page 331) that wherever שהייה is prohibited, one is required to remove the pot of food from the fire before the arrival of Shabbos.

If a person was required to remove the pot of food but did not do so, regardless of whether it was left intentionally or if he forgot or was unaware of the halacha (זקנן), if the food was not cooked at least one third before Shabbos (תקנן) the food may not be eaten - even by others (תקנן) - until a sufficient amount of time has elapsed after Shabbos (בכדי שיעשו) for the cooking to have taken place (תקנן).

Similarly, if he was required to remove meat from roasting on the coals (see 18) but did not do so, regardless of whether he left it there intentionally or if he forgot or was unaware of the halacha (תקנן), if it was not roasted one third before Shabbos (תקנן) it may not be eaten - even by others (תקנן) until after Shabbos (בכדי שיעשו) (תקנן).

Similarly, if one was required to remove a pot of water from the fire before Shabbos but did not do so, it may not be used (תקנן) even to wash dishes (תקנן).

15. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף לח עמוד א

לדברי האומר מחזירין מחזירין אפילו בשבת. פירש רש"י ז"ל שבת יום שבת שלא תאמר לא התירו אלא סילק בלילה והחזיר, אבל ביום מכיון שסילק נראה כמי שאין דעתו להחזיר אלא לאכילה דהשתא בעי לה וכי החזיר דמי למניח לכתחלה ואסור קא משמע לן, וקשיא לי דאם כן מה ראייה יש מדברי הושעיא דלמא התם בשסילק בלילה, ויש לי לומר לדברי רש"י ז"ל דכיון שסלקו כדי למזוג לו ומזגו כל שכן הוא דמיחזי כמי שגומר בדעתו שלא להחזירו ולא שנא יום ולא שנא לילה, ויש מי שפירש שבת היינו משתחשך שלא תאמר לא התירו אלא בין השמשות, ובתוספות פירשו דבמתניתין מבעוד יום סמוך לחשיכה בכדי שלא יוכל להתחמם קודם חשיכה אילו היתה צוננת קרי מחזיר, ובכדי שיוכל להתחמם קודם חשיכה קרי משהה, ותדע לך מדקתני עד שיגרוף ולא קתני אלא אם כן גרף דאלמא משמע דחזרה בשעה הראויה לגריפה היא ואתו בגמ' למימר דאפילו להחזיר בשבת ממש שרי.

HALACHOS OF SHABBOS-EIDER. 16

F. חזרה - RETURNING FOOD TO THE FIRE

חזרה Conditions of

1. Until now we have been discussing the halachos of heating food on Shabbos and placing a food on the fire before Shabbos and allowing it to remain on the fire on Shabbos (שהייה).

If a pot of food was placed on the fire before Shabbos and was removed from the fire on Shabbos, in order to be permitted to return it to the fire on Shabbos (חזרה) five conditions are required:

- a) The stove must be גרוף or קטום (תקפה) (see E 4). We have learned (see E 12) that with our blech on the stove it is considered as קטום - according to most Poskim (תקפה).
- b) The food must be completely cooked (נתבשל כל זרכו) (תקפה).
- c) The food should not have cooled off completely (לא נצטנן לגמרי) (תקפה).
- d) The pot of food must still be in his hand (עודה בידו) (תקפה).
- e) At the time he removed the pot of food he intended to return it (דעתו להחזירה) (תקפה).

גרוף וקטום

2. The first condition was explained in detail previously (see E 4-7, 12,13). However, according to most Poskim, the reason why גרוף or קטום is required for חזרה differs from its reason for שהייה. It is required for שהייה because of a gezerah - we are afraid that he may stir the fire to enlarge it to hasten the completion of cooking (see E 1, page 325).

For חזרה, the fire is required to be גרוף or קטום - even if it is cooked completely and even if further cooking would be detrimental to him (תקפה). Most Poskim hold that the reason it is required for חזרה is because of מיתחי במבשל (תקפה). That is, if one places a pot onto the fire on Shabbos it appears as if he is cooking on Shabbos (תקפה).

Some Poskim hold that the reason this condition is required for חזרה is [similar to שהייה] because of נוזרה שמא יחנה (תקפה). That is, since the time of the removal of the pot of food from the fire it may have cooled off, and upon returning it he may stir the coals to enlarge the fire to reheat it (תקפה).

HALACHOS OF SHABBOS-EIDER .17

עונה ביד

5. The fourth condition is that the pot must still be in his hand, that is, he did not place it down from the time he removed it from the blech until the time he wants to return it (חנקן). Therefore, if he placed it down on the ground (אנקא), or even onto a table, bench, bed, counter or the like (אנקא), or transferred the contents to another vessel (חנקן) [that is, one which is not on the blech, see D 32] (חנקן) he may not return it to the blech (חנקן). Even if the person who placed the pot down was not the owner of the pot, it may not be returned (חנקן).

The reason for this requirement is that if one places the pot down the original שחייה is void, and when he replaces the pot it appears as if he is cooking anew (פיתוי כבשול) on Shabbos (חנקן).

If this condition is missing at times חזרה may be permissible (see end of 6)

HALACHOS OF SHABBOS-EIDER .18

דעתו להחזירה

6. The fifth condition is that at the time he removed the pot of food from the blech he intended to return it. If when he removed it he did not intend to return it, but then decided to do so - he may not return it, even if it was not placed down on the ground (חנקא). He must also intend to return it before it will cool off (חנקט). If he intended to return it after it cooled off completely, even if it is still warm he may not return it (חנקן).

The reason for this requirement is that if one intended not to return it or to return it after it cooled off, the original שחייה is void, and this is considered as a new שחייה (חנקא). שחייה is only permissible from before Shabbos - but not on Shabbos itself (חנקן).

Many Poskim hold that if the pot is still in his hand, even if he did not intend to return it to the blech he may return it (חנקן). Similarly, many Poskim hold that if he intended to return it, but placed it down on a table, bench, bed or counter [but not on the ground] (חנקן) he may return it to the blech (חנקא). Some Poskim hold that in case of necessity (e.g. for guests) one may rely on their view (חנקן). Other Poskim hold that if he removed it on Shabbos (see 8) and did not place it down onto the ground, but onto a table, bench or the like - if he intended to return it - it is permissible even not in case of necessity (חנקן).

HALACHOS OF SHABBOS-EIDER .19

חזרה on Erev Shabbos

9. There is a view which holds that some of the halachos of חזרה apply even on Erev Shabbos (חנקן). That is, if on Friday afternoon one removes a pot from the fire so close to Shabbos that if it were cold he would not be able to heat it before Shabbos, he should not place it down on the fire without a blech (אנקא). This is prohibited, according to this view, as a gezerah - one should not come to return it on Shabbos (חנקן).

Although the minhag is not like this view (חנקן), except in cases of great necessity, it is preferable for one to conduct himself according to this view (חנקן).

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

אבל הניחן ע"ג קרקע אסור. ופרש"י דע"כ בטלי לה הטמנה דאתמול. רש"י הולך לשיטתו דמפרש כל הסוגיא בהטמנה, ע"י מש"כ לעיל ריש פרקין, ולדידן מיירי בשהייה, והנה בזמנינו אין נוהגין גם במשך ימי החול להניח הקדרות ע"ג קרקע, וכשרוצין לסלקם מניחם למקרר, וועל כן דין הניח על גבי קרקע הבא במניח במקור אבל אם הניח על שולחן וכדומה הוה ליה כמטה וספסל/וע"י בר"ן (סוף הסוגיא) דהביא ירושלמי דמפרש הסוגיא, דנטל בע"ש ומחזיר בשבת, אבל בנטל בשבת מותר להחזיר בכל ענין, והיינו דקאמר לעיל מחזירין אפי' בשבת, כלומר דהחזרה לכד היה בשבת והנטילה היה בערב שבת, והרמ"א (סי' בנג ס"ב) מביא שיטה זאת להלכה, וסיים דכן נוהגין, וטוב להחמיר. ומה שכתב דטוב להחמיר אינו הוכחה שאין מסכים עם המנהג, דהרמ"א בתשובה (סי' לה) כתב, דבכל מקום שכתב בשו"ע וכן נוהגין היינו שהוא מסכים לזה. וכ"כ באגלי טל שכן המנהג.

21. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

(לג) הניח הקדרה ע"ג קרקע ועדיין הוא אחוז בה בבית יד האם מותר להחזירה, דכפיהמ"ש כ' הרמב"ם דמותר להחזיר בתנאי שלא תונח הקדירה על דבר אלא שתהיה באויר וכו'. תשובה: יש להקל, דמדאפיק (גמ' ל"ח ע"ב ושו"ע /או"ח/ רנ"ג סעי' ב') בלשון הניחה ולא בלשון העמידה ע"ג קרקע משמע שהניחה ממש לבדה ולא אחוז בה כלל, וברמב"ם פ"ג משבת ה"י לא הזכיר שתהיה באויר, משמע שאף הרמב"ם מותר.

22. תוספות שבת דף לח/ב

מעשה והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין כו' - מבעוד יום הביאוהו כדפירש בקונטרס ואין שום איסור כלל בהבאה כדתניא בפרק קמא (דף יח.) פותקין מים לגינה ומתמלאת והולכת כל השבת כולה ואסרו ברחיצה גזירה שמא יערבם בשבת ולערבם בשבת אסור משום תולדות האור וחיבא כחדא גזירה ואם היינו מפרשים דבסילון היו בו נקבים וכשהיו רוחצים בשבת היו פותחים הנקבים ומתערבין הצוננין בחמין הוה אתי שפיר טפי דהשתא ליכא אלא חדא גזירה אטו חמי האור אך בגמרא מדמי לה להטמנה מבעוד יום ויליף מינה לאסור להטמין מבעוד יום בדבר המוסיף הבל גזירה שמא יטמין ברמץ ושמא יחתה ולר"י נראה דמה שהיו מתערבין צונן בחמין לא הוה דמי להטמנה וליכא למילף מינה דאיכא למימר דאסרי להו מפני שמבשל המים צוננין ונראה לו דסילון לא היה מתערב בחמין כי היה מוקף מחיצות מכל צד והיו מתחממין המים צוננים בסילון מחמת חמי טבריא ולא היו רוחצות בחמי טבריא עצמן לפי שריחן רע והשתא דמיא להטמנה שמים צוננין היו נטמנין בתוך החמין להתחמם:

23. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף לח/ב

איבעי' להו גלגל מאי וכו'. מפירש"י משמע דבעל איבעי' נסתפק אי בישול קל כזה ראוי להתחייב עליו ומסיק כי היכי דהדחת קוליים מיקרי גמר מלאכתו ה"נ גלגולו של ביצה כיון שראוי לאכילה בכך ודי לו בזה חייב. אמנם מלשון רמב"ם פ"ט מהל' שבת ה"ב משמע שהספק הוא אי תולדות אור הוא מן התורה כאור

ממש או לא ופשיט ל"י כי היכי דהמבשל ע"י הדחה במים דהוה נמי תולדת אור וחייב ה"נ צד המיחם. אלא שצ"ע איך פשיט זה מהך מתני' אי משום דקתני שזוהו גמר מלאכתו דלמא לעולם מדרבנן גזרינן תולדות אור אטו אור ממש ודוקא כשהוא גמר מלאכתו אבל אם אינו גמר מלאכתו אפי' באור גופי' אינו חייב לא גזרו בתולדת אור דמה יועיל גמר מלאכתו אם תולדת אור אינו כמו אור אטו מבשל בחמה לא גמר מלאכה הוא והלא פת הנעשה לכותח אינו נאפה אלא בחמה כמבואר פ' כיצד מברכין ואפ"ה אין לו דין בישול בשבת וה"נ נימא גבי תולדות אור, וצ"ע. ויש לדחוק דס"ל לרמב"ם כשיטת תוס' דמדיוחם אותו בכ"ש אבל לא שורין משום דמחזי כמבשל ואי ס"ד תולדה דאור דרבנן לא ה"ל למיגור:

24. ריטב"א על מסכת שבת דף לח/ב

גמרא איבעיא להו גלגל מאי פ"י מבעיא ל"י במבשל בתולדות האור אי איכא איסורא דאורייתא או לא ואסיקנא דגלגל חייב חטאת:

25. ספר גליוני מנחת חן

גב' גלגל טאי. מפירש"י ד"ה שהדחתו זהו גמר מלאכתו, משמע דנסתפק אי בישול קל כזה ראוי להתחייב עליו, אבל הריטב"א פ"י דיסוד השאלה היא, אם המבשל בתולדות האש אסור מה"ת, או רק נאסר מפני גזירה, וכן משמע מל' הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת הלכה ב'), והצל"ח כ', דלכאוי יש לפשוט מהא דגזרי

26. ספר חזון איש – שבת ס' נב

יט) ואמנם לצל בינה בכלי שני שהי"ם ידאי אסור דכיון דחזין שהיא מתבשלת בכ"ש [שמחליפין המים צ"י וגי' פעמים] כמו בכלי ראשון הלא צ"כ"ג מודה הטור דחשיב בישול אף בכלי שני. והדבר מובחר בהדיא בגמ' ל"ח צ"י דאמר גלגל מאי כ"י ופשיט ל"י במסקנא מהא דתנן חוץ ממליח ישן כ"י שהדחתו זו היא גמר מלאכתו ופרש"י מדקרי ל"י גמר מלאכתו ש"מ זהו בשולו וחייב, ונראה דהא דמצטו ל"י גלגל מאי חוץ הבטיח או תולדות האור דאורייתא, דא"כ לא פשיט מידי מהא דקתני שהדחתו זו היא גמר מלאכתו שזכר טעם שאין כהן היתר כלי שני, אבל אכתי י"ל דאינו אלא מדרבנן משום דתולדות האור אינו בישול מה"ת, אלא פ"כ פשיט ל"י דתולדות אור חייב רק מצטו ל"י דגלגול שאינו בישול בעלמא רק בינה לעצמה המיוחדת סגו לה בה"כ, ומצטו ל"י או חשיב בישול מה"ת ופשיט ל"י ממליח ישן דאפי' בכלי שני חשיב בישול ומדקתני שהדחתו זו היא גמר מלאכתו משמע ל"י דזה בישול מה"ת, וא"כ מצטו בינה בכ"ש נמי אחרי שזו גמר מלאכתה כמו במניחה צ"ד מייחס וכמו הדחת מליח ישן חשיב בישול מה"ת. וכל זה במים שהי"ם, אבל אם המים רוחמים ביותר שיד אדם נכזית יש בישול בכ"ש בכל דבר וכמ"כ במ"כ סקמ"ח צ"ס הח"א, והוא מדברי הר"מ פ"ג מה' מטעם הט"ו ופ"י כן דברי היר"ו וכמ"כ בחזו"א מעשרות ס"י ד' סק"ח, ומיכוו כחצו שם הגמ' דידן פליגא, ומ"מ קשה להקל באיסור שבת, ולפ"ז נפל צבירא היתר כלי שני, דקשה לשער בין י"ם לנכזית, ובלא"כ נוכחין להחמיר בכ"ש ב"ם ע"פ דברי הרמ"א והאחרונים ופמ"כ לעיל, וגם משום מיחזי כמבשל כמ"כ הרמ"א סקט"ו, ומיכוו מעיקר כדן נראה דאין איסור בכלי שני

אפי' יד נכזית כיון דלא הזכירו זה הפוסקים הר"י ובר"מ והר"מ ועו"ש, והסמ"ע לא אסר אלא פת. ונראה דיותר ליתן לימ"ן לחוץ כלי שני אף שהיו סולדת, דמשום נראה כבישול ליכא דהיי כחצו"ן, ומשום קל להתבשל אין להחזיק צ"ס וכו' לעיל, ורק צ"ד נכזית יש מקום לחוש לדברי הח"א, ומשום משרקן הו"ל"אין ליכא, כיון שיו"ל"אין מתחלה בהערובות וכמ"כ במ"כ ס"י ש"ך ס"ק י"ד צ"ס אחרונים ז"ל דיותר ליתן ענבים לחוץ וין שיתבט"ו ויזכו י"ק, ואף כשיש על פניו לחלוות משרק, אין על זה שם משרק דצטו"ן אגב אובל. דלענין כלי שלישי, במקום שכלי שני אסור כגון צפת, או צללים לדעת האחרונים המחמירין, כתב במ"כ שהפמ"ע מלמד להקל ולא מנינו נקיר לחלק בין שני לשלישי, ואם דברים מתבשלים בשני מתבשלים בשלישי ואין הדבר הלוי אלא צ"ס המים שבו חמים שהי"ם, וכן להח"א המחמיר צ"ד נכזית אף בכלי שלישי אסור, ומיכוו כיון שאינו אלא חומרא, צ"ס שיהיו זהו, ועל הרוב אין כלי שלישי י"ם לכן הקילו.

27. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

לה) האם מותר לחמם קדרה שנתבשלה והיא חמה קצת ע"ג מכשירים שנועדו לחימום ולא לבישול, כפ"ט חשמלית (האט פלייט והאט טריי) או שולחן מחומם באדים (סטים טייבל), גם בלא הפסק קדרה, דאין דרך בישול בכך. תשובה: על פ"ט חשמלית אם א"א להתבשל שם אז מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום ואם יש שתי מדות אסור, והוא שלא יהיה באופן הטמנה שאז יהיה הטמנה בדבר המוסף הבל שאסור. ועל שולחן מחומם באדים כמדומה שאפשר להתבשל שם וא"כ הוא ממילא דרך בישול אך אף אם א"א להתבשל שם כמדומה שהוא בדרך הטמנה ואז אסור, ואם אינו דרך הטמנה כגון שאינה מכוסה כולה מותר.